

Kranjčeva slavnost. V Skalah pri Velenju se je vršila dne 2. septembra lepa narodna slavnost v spomin rajnemu narodnjaku drju. Jožefu Kranjcu, ki se je sredi tekočega stoletja mnogo trudil za praviče svojega naroda in za veljavo slovenskega jezika. Dr. J. Kranjec se je bil porodil 17. februarja l. 1821. v skalski fari v preprosti, a precej premožni kmečki hiši. L. 1845. je dovršil svoje juridične študije na graškem vseučilišču. Potem je prepotoval Nemčijo in Švico ter se ukvarjal tudi s privatnim poučevanjem, dokler ni prihrumelo viharo l. 1848. Tega leta ga je izvolil domači slovenjegraški okraj za državnega poslanca. Kranjec, ki je že poprej v »Slovanskem klubu« pokazal, da se popolnoma zaveda svoje slovenske narodnosti, je šel poln idealov na Dunaj in v Kromeriž, kjer je zboroval takozvani državni zbor. Videl je tudi obleganje dunajskega mesta in silovitosti tistih dni, ko so Slovani reševali Avstrijo. Razočaran se je povrnil v Gradec, kjer je naredil doktorat. Omeniti moramo tudi, da se je veliko potegoval za odpravo tlake in za osvobojenje kmetov izpod grajščinske odvisnosti — kar se mu je pozneje hudo zamerilo (!). L. 1849. je bil imenovan za profesorja avstrijskega državljanskega in kazenskega prava na graškem vseučilišču. To stroko je učil počenši z zimskim tečajem 1849/50 pa do poletnega tečaja 1853/54 v slovenskem jeziku (deloma, za Slovence.) Kranjec nam sam pripoveduje v svojem dnevniku, kako težko mu je šlo predavanje, ker takratna slovenščina ni imela še nobene znanstvene literature, najmanj pa juridično terminologijo. L. 1850. je sam dovršil prevod obč. civilnega zakonika. Dasi njegov prevod ni bil vzoren in popoln, vendar je bil znamenit poskus v tej stroki. Njegovo delo so potem drugi slovenski juristi popravljali in nadaljevali. Po mnogih borbah in doživljajih — med tem je služil nekaj časa tudi v Ljubljani pri finančni prokuraturi — je prišel l. 1855. za profesorja na juridično akademijo v Sibirij, kjer je ostal do l. 1871., ko je prišel na vseučilišče v Inomost. Pozneje je bil profesor na praškem vseučilišču. Umril je dne 25. februarja l. 1875. Eden njegovih sinov je odvetnik v Celovcu, po mišljenju Nemeč.

Da je naš Kranjec kot vseučiliški profesor v svoji stroki tudi literarno deloval, priča njegova književna zapuščina, ki jo je leta 1885. izdal prof. Piffaf pod naslovom: »System des österr. allgem. Privatrechtes«. (Wien. Manzsche Hofbuchhandlung. X — 482 strani.) Po sodbi strokovnjakov je to jako temeljito delo in se mnogo študira na nemških avstr. univerzah.

Mramornata plošča, ki so jo vzdali v zvonik skalske cerkve rajnemu Kranjcu v spomin, priča, da je bil tudi Kranjec eden tistih gorečih rodoljubov iz srede tega stoletja, in da je tudi Slovenec pripomogel k razbistrenju juridične znanosti v naši državi. Slavo, ki se mu je pela in napivala v Skalah, je dr. Jožef Kranjec zaslužil s polno mero. Saj je on bil prvi slovenski vseučiliški profesor! Še lepše bi bilo seveda, ko bi bil svoja sinova vzgojil v slovanskem duhu . . .

Emil Korytko je prišel v Ljubljano okoli novega leta 1837. To mnenje sem skušal podpreti z domnevalnim dokazilom v lanskem »Zvonu« na strani 648. Točneje se da to dokazati iz časopisa »Ost und West« z dne 21. julija 1838. l., števil. 58., kjer je objavil E. Korytko svoj poziv za nabiranje narodnega blaga pod naslovom »Den Freunden des Slawenthums in Krain ein Slawe aus Norden«. Ta Korytkov poziv je opremilo uredništvo imenovanega časopisa z nastopnimi uvodnimi besedami: Herr Emil Korytko, ein Pole von Geburt, welcher seit